

RAS: Berner Sennenhund

*Rasspecifik avelsstrategi för
Berner Sennenhund*

2025-2029

Innehållsförteckning

Inledning.....	4
Regler och rekommendationer för uppfödare och hanhundsägare.....	4
Varje hanhund och tik som skall användas i avel:.....	4
Hanhund som planeras användas i avel.....	5
Tik som planeras användas i avel:.....	5
För Berner Sennenhundrasen gäller officiell registrering av den ärftliga njursjukdomen renal dysplasi (RD). Detta innebär att:.....	6
Registrera parning/valpkull till SShK.....	6
För den som önskar valpförmedling genom SShK gäller följande.....	6
Historik.....	7
Generellt om rasen.....	7
Rasens historia, bakgrund och utveckling.....	7
Population.....	10
Populationsstorlek, registreringssiffror.....	10
Inavelstrend (inavelsökning), fördelning parningar.....	10
Användning av avelsdjur, ålder första valpkull, avkommor per avelsdjur, barn-barn.....	11
Import av material från andra länder, antal importörer redovisas inom () vid registreringssiffrorna.....	12
Långsiktiga mål.....	12
Kortsiktiga mål.....	12
Handlingsplaner.....	12
Råd för att minska förlusten av genetisk variation.....	12
Funktionsegenskaper.....	14
Nuläge.....	14
Arbetsprov.....	14
Klövjeprova.....	14
Långsiktiga mål.....	14
Kortsiktiga mål.....	14
Handlingsplaner.....	15
Vardagsmentalitet.....	16
Nuläge.....	16
Långsiktiga mål.....	16
Kortsiktiga mål.....	16
Handlingsplaner.....	16
Hälsa.....	17
Nuläge.....	17
Reproduktionsproblem.....	18
Tumörsjukdomar.....	18
HD/ED.....	19
Njursjukdomar.....	20
Renal Dysplasi (RD).....	20
FN Familjär Nefropati.....	20
Långsiktiga mål.....	20
Kortsiktiga mål.....	20
Handlingsplaner.....	22

Exteriör.....	23
Nuläge.....	23
Långsiktiga och kortsiktiga mål.....	23
Handlingsplaner.....	23
Källförteckning.....	24
Bilagor.....	25
Bilaga 1:.....	25

Inledning

För varje hundras ska det finnas en rasspecifik avelsstrategi, RAS, som är framtagen av ras- och specialklubb och fastställd av SKK:s avelskommitté.

Berner sennenhunden är en ras med stora hälsoproblem framförallt gällande tumörsjukdomar och har också stora problem med fertilitet. Fertilitetsproblemen resulterar bland annat i att många tikar inte blir dräktiga.

Man kan säga att RAS är en handlingsplan för avelsarbetet inom rasen och innehåller en presentation av de avelsmål som är högst prioriterade att uppnå under en femårsperiod. Det finns också tydlig beskrivning av de handlingsplaner man kommit överens om att följa för att nå målen under denna tidsperiod.

Ett RAS-dokument riktar sig till såväl erfarna uppfödare och hanhundsägare som till vanliga hundägare och blivande valpköpare. Det är därför viktigt att fastställda mål och handlingsplaner presenteras på ett tydligt och lättfattligt sätt.

Regler och rekommendationer för uppfödare och hanhundsägare

Varje hanhund och tik som skall användas i avel:

- Skall ej vara belastad med ärftlig defekt eller sjukdom som riskerar att föras vidare inom rasen. Hos Berner sennenhundar förekommer, liksom hos andra hundraser, defekter och sjukdomar av ärftlig karaktär. Den viktigaste kända ärftliga sjukdomen i rasen är cancerformen histiocytärt sarcom (HS). Uppfödaren har ett stort ansvar för att allt görs för att hindra ärftliga sjukdomar att föras vidare inom rasen.
- Skall ej vara belastad med andra kända ärftliga sjukdomar inom rasen såsom höftledsdysplasi (HD), armbågsdysplasi (ED) och renal dysplasi (RD). Uppfödaren bör dessutom avstå från att göra avelskombinationer utan att först förvissa sig om att kombinationerna i sig inte innebär en känd risk för att någon ärftlig defekt eller sjukdom skall uppstå hos avkommorna. SShK:s hälsoregister innehåller information om kända sjukdomar och dödsorsaker hos inrapporterade hundar med känd härstamning. Uppfödaren skall också vara väl förtrogen med Svenska Kennelklubbens Grundregler och svensk djurskyddslagstiftning.
- Skall ha en god och rastypisk exteriör. Bedömning skall ske på officiell utställning eller exteriörbedömning.
- Skall ha ett gott rastypiskt temperament. Bedömning kan ske vid officiell mentalbeskrivning, BPH eller av domare på officiella utställningar/exteriörbedömningar. MH användes tidigare men rekommenderas idag endast till bruksraser.

- Skall ej visa aggressivitet. En hund, som visar aggressivitet mot människor, överdriven aggressivitet mot andra hundar eller påtaglig rädsla för normala vardagliga störningar är inte lämplig för avel.

Hanhund som planeras användas i avel

- Bör ha ett SH-testresultat och det digitala provparningsverktyget HSIMS (Antagene) bör användas i avelsplaneringen för att minska risken för tumörformen Histiocytärt sarcom hos avkommorna. Ytterligare information och rekommendationer finns på klubbens hemsida (www.sshk.se) och SKK:s rekommendationer som bilaga till detta RAS-dokument.
- Skall vara röntgad avseende höftledsdysplasi (HD).
- Hundar med HD D eller E får inte användas i avel
- Skall vara friförklarad från armbågsledsdysplasi (ED).
- Hane kan användas i avel med tik där det genomsnittliga avelsindexvärdet för föräldradjuren (avkommans förväntade index) för HD och ED bör överstiga 100. - Utländsk hane skall ha HD A eller B.
- Skall ej vara behäftad med andra kända allvarliga genetiska defekter.
- Skall med stor urskiljning användas på tikar som uppfyller SShK:s krav på en avelstik.
- Avelsuppehåll skall ske när den kull fötts där den 30:e valpen ingår tills minst 60% av avkomman är röntgad avseende HD och ED. I samband med ett avelsuppehåll finns också möjlighet att utvärdera avkommorna avseende övrig hälsa och mentalitet.
- Hane som efter avelsuppehåll och utvärdering rekommenderas för fortsatt avel skall ej fortsättningsvis användas i avel när den kull fötts där den 80:e valpen ingår.
- Om hane, som uppnått maximigränsen 80 valpar, har passerat en ålder av 7 år och fortfarande uppfyller gällande avelskrav, kan han rekommenderas till fortsatt avel med avelsstopp när den kull fötts där den 95:e valpen ingår.
- Antalet valpar grundar sig enbart på den avkomma som är svenskeregistrerad.

Tik som planeras användas i avel:

- Bör ha ett SH-testresultat och det digitala provparningsverktyget HSIMS (Antagene) bör användas i avelsplaneringen för att minska risken för tumörformen Histiocytärt sarcom hos avkommorna. Ytterligare information och rekommendationer finns på klubben hemsida (www.sshk.se) och SKK:s rekommendationer som bilaga till detta RAS-dokument..
- Skall vara röntgad avseende HD
- Hundar med HD D eller E får inte användas i avel.
- Skall vara friförklarad från ED.
- Tik kan användas i avel med hane där det genomsnittliga avelsindexvärdet för föräldradjuren (avkommans förväntade index) för HD och ED bör överstiga 100.
- Skall ej vara behäftad med andra kända allvarliga genetiska defekter.

- Skall ej föda sin första kull före 2 års ålder, men dispens kan ges.
- Skall generellt ej föda mer än en kull per år. Se SKK:s Grundregler.
- Valpar skall ej levereras före 8 veckors ålder.

För Berner Sennenhundrasen gäller officiell registrering av den ärftliga njursjukdomen renal dysplasi (RD). Detta innebär att:

- Hund med diagnostiserad RD skall ej användas i avel.
- Föräldradjur till drabbade hundar skall ej användas i avel.
- Kullsyskon till drabbade hundar kan användas i avel om kombinationens inavelsgrad är högst 1%.
- Hel- och halvsyskon till drabbade hundar skall ej avelsdebutera före 24 månaders ålder.

Registrera parning/valpkull till SShK

Du som har parat din tik och har en kull på gång anmäler parningen/valpkullen till SShK. Anmälan registreras av ansvarig enligt hemsidan. Uppgifter från alla uppfödare avseende parning och valpning (även om man inte önskar valpförmedling) är viktiga för klubbens statistik och framtida forskning.

För valpförmedling tillkommer utöver avelsrekommendationerna

- Medlem i SShK
- Hundar som före parning på officiell utställning/exteriörbedömning har erhållit lägst kvalitetspris Very Good i jkl, ukl, ökl.
- Från 1 januari 2023 ska alla svenska avelsdjur SH testas före parning. Testresultatet skickas till rasklubben.
- Meddela tikens och hanens registrerade namn och registreringsnummer samt beräknad tidpunkt för eventuell valpning för samtliga parade tikar i kenneln till samordnaren för valpförmedlingen inom 3 veckor efter parning.
- Meddela snarast till samordnaren för valpförmedlingen när kull är född, valpningsdatum, antal tik- och hanvalpar samt bidra till kullstatistiken med de uppgifter SShK sammanställer för uppfödarnas räkning.

Historik

Generellt om rasen

Berner Sennenhund är en stor, trefärgad, muskulös hund med kraftig benstomme. Trots sin storlek och vikt är den uthållig och rörlig. Den är en mycket trevlig barn- och familjehund med goda vaktegenskaper.

Berner Sennenhund är väl anpassad för att arbeta, till exempel dra kärror, pulkor, bära klövjeväschor med mera.

Rasens historia, bakgrund och utveckling

Berner Sennenhund är en gårdshund av gammalt ursprung, som hölls som vakt-, drag- och boskapsdrivande hund i alpområdet i trakterna kring Bern. På 1800-talet fanns det inte något gemensamt namn för de schweiziska raserna. De betecknades som slaktarhundar, bondhundar och säterhundar. Hade hunden blås så hette den "Bläss eller "Blässli". Var det en hund med vit halskrage, så hette den "Ringgi" och de hundar som var väldigt mörka och saknade blås kallades "Bärri".

Historien om Berner Sennenhund som rashund började när den kynologiskt intresserade vinhandlaren och värdshusvärden Franz Schertenleib från Burgdorf 1892 skaffade en "Gelbbäckler" från det bergiga Dürnbachområdet söder om Bern. Under den kommande tiden skaffade Schertenleib ännu fler sådana hundar från Burgdorf och flera andra följde hans exempel. Första gången "rasen" visades var den 11 maj 1902 i Galgenfeld, där 4 Dürnbächler visades som "inte klassificerade raser". De var bra boskapsdrivande hundar med goda vaktegenskaper. De deltog i egen försöksklass och väckte ett stort intresse. Sex Dürnbächler visades på en hundutställning i Bern 1904, fem hanar och en tik, "Belline", som sedermera blev stammoder till hela den renrasiga Berner Sennenhund-aveln.

En grupp uppfödare reste 1907 med 8 hundar, de första de själva fött upp, till den internationella utställningen i Luzern och träffade där den man, som sedermera skulle bli expert på sennenhundar, professor Albert Heim. Följden blev att Dürnbächlern intogs som ras i schweiziska hundstamboken och i november 1907 grundades "Schweizerischen Dürnbach-Klubb, Verein für Züchtung rassereiner Dürnbachhunde". I den nystartade klubben bestämde man sig för att renavla rasen.

Under 1908 visades 21 Dürnbächler på utställning i Interlaken och 22 i Langenthal. Domare var professor Albert Heim. På utställningen i Langenthal visades en korthårig hane av Franz Schertenleib, Bello. Professor Heim skriver i sin kritik: "Bello är i sitt slag en härlig, gammal Sennenhund, den stora (grossen) rasen som håller på att försvinna. Hanen är 67 cm hög och mycket kraftigt byggd men helt annorlunda än Sankt Bernhard. Han har klara färger och underbar teckning, speciellt på huvudet. Han vrider baktassarna något utåt och spretar med tårna. Som de

flesta Dürrbächler har han dubbla sporrar. Här bland de vanliga Dürrbächler och speciellt för en användning i avel med dem, är han en olämplig jätte. Hade han anmälts till klassen "hittills inte namngivna raser", så hade jag benämnt honom Grosse Sennenhund och med glädje gett honom ett första pris. Som en Dürrbächler kan jag inte ge detta intressanta djur mer än ett andrapris. Han hör helt enkelt inte hit". På frågan från Dürrbachklubben om man inte skulle dela rasen i två varianter, en korthårig och en långhårig, har Professor Heim utförligt skrivit i sin domarberättelse från utställningen att enligt hans uppfattning skall Dürrbächlern vara långhårig. Den korthåriga pälsen hos den gamla Grosse Sennenhund skall vara förbehållet den, precis som Appenzeller Sennenhund är en naturligt avgränsad ras. De två på utställningen visade korthåriga hundarna Bello von Schlossgut och Nero blev som första Grosser Schweizer Sennenhund inskrivna 1909 i den Schweiziska Kennelklubbens, SKGs, stambok nr 12. Samma år döptes klubben om till Berner-Sennenhund-Klub på förslag från professor Heim, som ansåg att den egentligen var kantonen Berns nationalhund. Benämningen Berner Sennenhund och Dürrbächler användes ändå växelvis under lång tid.

Några av de första hundarna som visades hade s.k. "spaltnase" (delad nos), krulliga pälsar, ringlade svansar och stora dubbelsporrar. Många ansåg att den delade nosen och sporrarna gjorde att hunden såg skräckinjagande ut och höll onda andar på avstånd! På utställning 1907 hade ca en fjärdedel av hundarna fortfarande delad nos. Professor Heim ansåg att den delade nosen var en svår missbildning och i rasens standard från 1910 står det att delad nos inte är godkänd. Därmed försvann dessa hundar efter hand.

I april 1910 anordnade klubben en utställning i Burgdorf (Heerschau) för Berner Sennenhundar i syfte att försöka bilda sig en uppfattning om avelsmaterialet i rasen. Professor Heim skriver att det var en underbar syn att se så många hundar; 107 deltog, varav 47 betraktades som riktigt goda rasrepresentanter (vorzüglich), och ytterligare 33 hundar bedömdes rastypiska (gut). År 1911 hade klubben 40 medlemmar och på utställningarna visades ett ökande antal hundar. De första klubbmedlemmarna var nästan uteslutande uppfödare. Under första världskriget sjönk antalet till 15, men 1935 steg medlemsantalet till över 100 och numera ligger antalet medlemmar kring 2000. Till Tyskland kom den första valpen redan 1911. Valpen var hanen Senn vom Schlossgut, importerad från Schweiz av Nanny Behrens, kennel Sieberhaus. Den följdes av Regina von Oberaargau också från Schweiz. Regina parades 1920 med den schweiziska hanhunden Leo Greiner. Från den kombinationen stammar Cato von Sieberhaus, som är stamfadern till rasen i Tyskland.

År 1955 föddes den första kullen i Sverige på Söderkullas kennel i Skåne. Föräldrar var de från Tyskland importerade Ulo von der Nau och Tora von der Nau. Samma år kom två kullsysstrar till kennel Söderkulla, Lönneboda Cecilia och Charlotte, uppfödda av Saga Lindroos-Palmgren i Finland. Ovanstående hundar lade grunden för aveln av Berner Sennenhund i Sverige. Kennel Söderkulla var länge den ledande kenneln i Sverige, och importerade också bland andra Eros von Gehrimoos, som förekommer mycket flitigt i de svenska stamtavlorna. Sedan följde flera importer,

bland andra Bärle von Staufenblick och Esti von der Risi. År 1956 kom Lönneboda Bonnifacius (äldre helbror till Cecilia och Charlotte) efter legendariska Alex von Oberhtal och Alma von Tülenboden till Margareta Lönnqvist.

År 1955 kom också de första schweiziska importerna till Greta Hammar på Trygggestads kennel och Kennel Höllviken, Tekla Hansson, var också med och importerade sina första hundar på 1950-talet, till exempel Anita von Wannental och Baron von Rappenfluh. Sedan följde ett flertal importer på 1960-talet. Flertalet uppfödare började sin uppfödning med en Söderkullahund som stammor, bland annat började Kennel Örberga sin uppfödning med Söderkullas Urchi, född 1959. Det registrerades 14 Berner Sennenhundar 1955 och året därpå 37 och sedan har det fortsatt och idag är Berner Sennenhund en numerärt medelstor ras med 428 registrerade valpar 2015 och 455 år 2016.

Även den norska Berner Sennenhund-aveln började med import av tre Söderkullasyskon efter Ulo von der Nau: Söderkullas Dana Diantus och Söderkullas Dolly med Lönneboda Charlotte som mor och Söderkullas Egge med Tora von der Nau som mor. Dessa importerades till Norge 1956.

Population

Populationsstorlek, registreringssiffror

För att få en uppfattning om rasens avelsbas och antalet potentiella avelsdjur är uppgiften om antalet registrerade valpar av betydelse. I tabellen nedan visas registreringssiffrorna för 2017–2022 för några europeiska länder inklusive Sverige.

Land	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Sverige	383	393	398	347	318	321
Tyskland	779	880	818	901	761	-
Schweiz	298	357	281	252	202	-
Österrike	146	163	91	118	123	-
Nederländerna	1017	1226	1242	1339	1160	-
Finland	361	341	309	314	246	284
Norge	244	157	277	185	207	205
Danmark	273	312	321	353	351	347

Inavelstrend (inavelsökning), fördelning parningar

Genom att hålla inavelsgraden låg i populationen, så minskas riskerna för dubblering av dolda/samverkande defekta anlag, liksom förlust av anlag. Inavelsgraden är en avgörande faktor för hur avelstrategin skall utformas.

Inavelsgraden som registreras på SKK:s avelsdata visar ökningen i % över 5 generationer. En generell rekommendation är att inavelsökningen i populationen inte ska överstiga 2,5% beräknat över 5 generationer.

Ökningen av inavelsgraden har sjunkit från 5% 1984 till nu ca 1%.

Under de senaste åren skedde tyvärr en ökning från 0,9% 2020 till 1,8% 2021 samt att 4 parningar mellan 2019 och 2021 låg över 6,25%. För åren 2022 och 2023 så har ökningen av inavelsgraden minskat igen vilket är positivt.

Parningar med inavelsgrad över 6,25% har förekommit och är enligt SKK:s rekommendationer icke önskvärt.

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Inavels-grad	0,6 %	1 %	0,7 %	0,8 %	1 %	0,6 %	1 %	1,1 %	0,9 %	1,8 %	1,1 %	1,0 %

Användning av avelsdjur, ålder första valpkull, avkommor per avelsdjur, barn-barn

För att veta mer om avelsdjurens och dess avkommors användning i avel studeras rasens avelsstruktur utifrån individuella avelshundars genetiska bidrag som morfar/farfar/mormor/farmor, i praktiken antal barnbarn.

År 1991–2000 hade vi 10 hanar och 3 tikar som bidragit med mer än 160 barnbarn. Hundar som bidragit till 160 barnbarn t.o.m. 2016 är 20 hanar och 6 tikar och t.o.m. 2023 är det 23 hanar och 6 tikar. Detta är en markant ökning framför allt för använda avelshannar. Målet vid uppföljningen av RAS 2010 var att inga avelshundar skulle begränsa avelsbasens bredd genom att lämna alltför stort antal genetiska bidrag, målet var att inget enskilt avelsdjur inom 5 år skulle överstiga 160 genetiska bidrag som morfar/farfar/mormor/farmor. Resultatet visar, trots målet, att under perioden har en fortsatt ökning skett av antalet avelsdjur som bidragit med 160 barnbarn eller fler.

Hur den tillgängliga avelsbasen används påverkar både den genetiska variationen och graden av inavel. Förekomst av genetiskt olika individer i en population är en av förutsättningarna för avelsarbetet. Den genetiska variationen minskar genom inavel och avel med för få individer. Inavel har en negativ inverkan på reproduktion och överlevnad. Vi ser idag tendenser hos rasen som påverkar reproduktionen. Minskad fruktsamhet och små kullar eller kullar med hög valpdödighet kan vara en följd av detta.

Ålder för första valpkull följer i stort rekommendationerna i RAS. Från 2011 har 21 tikar fått sin första kull före 24 månader.

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Kullar	73	91	83	79	78	69	73	80	64	65	54
Tikar	73	89	81	76	77	67	72	78	62	63	53
Hanar	56	64	58	54	55	57	56	51	45	46	43

Hundar använda i avel 2013–2023, antal tikar respektive hanar som använts i avel till kullar under perioden.

Import av material från andra länder, antal importer redovisas inom () vid registreringssiffrorna

Antalet importerade hundar under perioden (2013–2023) är totalt 217 hundar (93 hanar och 124 tikar)

Av dessa importer är det endast hos ca 15% där man ej ser släktskap med vår svenska population inom 5 led.

Långsiktiga mål

- Undvika en ökning av inavelsgraden samt öka den genetiska variationen.

Kortsiktiga mål

- Att inavelsgraden i populationen inte överstiger 2,5%.
- Att undvika överanvändning av enskilda avelsdjur. Inom en period av 5 år skall inga ytterligare enskilda avelsdjur överstiga 160 genetiska bidrag som morfar/farfar/-mormor/farmor.

Handlingsplaner

- Föreslå att klubben skapar ett forum där uppfödare kan informera varandra om potentiella framtida avelsdjur i sin egen uppfödning, avkommor som ännu inte varit synliga i utställningssammanhang men har kvaliteter som skulle främja aveln.
- En kontinuerlig översyn av och information om avelsstrukturs utveckling ska ske av avelskommittén för att undvika överanvändning av enstaka avelslinjer.

Denna redovisning ska ske årligen i våra informationskanaler och på avelskonferenser. Uppfödare och hanhundsägare har ett stort ansvar att medverka till att avelsbasen breddas. Stor vikt bör läggas på att undvika överanvändning av enskilda avelsdjurs avkomma dvs barnbarn.

Råd för att minska förlusten av genetisk variation.

- Använd så många djur i populationen som möjligt i avel.
- Undvik överutnyttjande av både hanar och tikar. Välj till exempel inte den mest använda hanen utan ett syskon till denne i stället
- Undvik nära släktskapsavel
- Undvik import av avelsdjur redan besläktat med den svenska populationen.

- Rekommendation att titta på barnbarnskurvan på SKK:s avelsdata

Inavelsgraden i avelskombinationer bör inte överstiga 2,5%. Inga parningar med en inavelsgrad över 6,25 % ska göras. Begränsningen för hanhundar är 80 valpar (vilket är ett absolut tak) under hundens livstid med ett avelsstopp för utvärdering gällande HD/ED i den kull där den 30:e valpen föds. Ett avelsstopp begränsar även överanvändning av enskilda hanar. För tikar gäller max 5 kullar under sin livstid.

Funktionsegenskaper

Nuläge

Berner Sennenhund är idag främst en trevlig familjehund, en trogen kamrat som bäst kommer till sin rätt när den får arbeta. Det är en gårdshund av gammalt ursprung, som hölls som vakt-, drag- och boskapsdrivande hund i alpområdet i trakterna kring Bern.

Berner Sennenhund var starka, trefärgade hundar som bönder i Schweiz avlade fram och gärna höll som skydd eller som vall- och draghundar. Som draghundar har de använts flitigt i Schweiz.

Arbetsprov

Svenska Sennenhundklubben har utformat ett drag-/arbetsprov utifrån rasens ursprung. I det officiella arbetsprovet erhåller hunden titeln AP vid godkänt i klass I och Championtitel efter två godkända prov i klass III. Detta registreras i hunddata hos SKK.

Regler för Arbetsprovet finns på SShK:s hemsida (www.sshk.se).

Klövjeprov

Nytt sen 2021 är att Svenska Sennenhundklubben också arrangerar prov i klövjning, där klubben fått inspiration från Bernersennenhundklubben i Norge, NBSK.

Tanken bakom klövjemärkesproven är att inspirera sennenhundägare till aktivitet och att väcka deras medvetenhet om rasens ursprungliga arbetsområden. Proven genererar fysisk aktivitet, träningsglädje och sätter fokus på sennenhundens arbetsvilja och arbetsglädje.

Klövjemärket finns i tre olika valörer; brons, silver och guld.

Proven är öppna för registrerade sennenhundar med förare som är medlem av SShK. Proven måste tas i tur och ordning med den lägsta valören först, och man kan endast ta ett prov per arrangemang.

Långsiktiga mål

- Det övergripande målet för rasen är att genom ett målmedvetet, långsiktigt och hållbart avelsarbete utveckla och vårda rasen på ett sådant sätt att hälsa och välbefinnande sätts i fokus samt att bevara rasen för sin ursprungliga funktion – en arbetande gårdshund, en vakt- och draghund samt sina fina egenskaper som familjehund.

Kortsiktiga mål

- Att bibehålla och utveckla intresset för klubbens arbetsprov och klubbens klövjeprov.

Handlingsplaner

- Fortsatt aktiv marknadsföring av SShK:s officiella arbetsprov till uppfödare och enskilda hundägare.
- Fortsatt aktiv marknadsföring av SShK:s klövjepröv.
- Verka för att prov arrangeras i hela landet.

Vardagsmentalitet

Nuläge

Berner Sennenhund skall vara självsäker, uppmärksam, vaksam och orädd i vardagslivets olika situationer. Den skall vara godmodig och tillgiven familjen, självsäker och vänlig mot främlingar samt ha ett jämnt temperament och god följsamhet.

Vid val av avelsdjur är det av stor betydelse att hänsyn tas till en korrekt mentalitet som motsvarar rasstandarden. Rasen ska bibehålla sin socialitet gentemot främmande människor, samtidigt som den ska uppträda självsäkert och orädd. Sociala rädslor och undergivenhet är inte rastypiska egenskaper.

I situationer vid mentalbeskrivning som av hunden kan upplevas som farliga är en moderat hotfull respons acceptabel, så länge hunden snabbt blir neutral när hotet mot hund och förare upphör. Vid plötsliga överraskningar ska hunden snabbt övervinna eventuella rädslor. En viss nyfikenhet är önskvärd utan att hunden agerar impulsivt.

Rasen ska inte uppvisa osäkerhet eller rädslor vid skott eller vid passage över avvikande underlag.

Under åren 2016–2022 föddes 2575 Berner sennenhundar, 290 av dessa har gjort BPH/MH det vill säga ca 11%. Det tidigare kortsiktiga målet var att 15% av alla registrerade hundar skulle genomföra BPH/MH, detta har alltså inte uppfyllts. Vi ser även att andelen beskrivna hundar har minskat sedan förra mätperioden.

Sedan 2021 är BPH med i rekommendationen för avelsdjuren i Avel- och uppfödareiska reglerna.

Långsiktiga mål

- Samtliga svenskfödda avelsdjur bör före första parningen ha genomfört BPH.

Kortsiktiga mål

- Att arbeta för att andelen hundar som startar BPH ökar från nuvarande 11%

Handlingsplaner

- Fortsätta arbeta för att anordna BPH i klubbens regi.
- Arbeta för möjligheten att införa mentalindex för rasen när detta blir tillgängligt.
- Aktivt stödja och uppmana medlemmar att delta med sina hundar på BPH

Hälsa

Nuläge

Sedan tidigare RAS och uppföljning så är hälsoläget och den låga levnadsåldern i stort sett oförändrad. Ett flertal allvarliga sjukdomar förekommer i den svenska populationen. I Agrias Rasprofil visas vilka sjukdomar som vanligen fordrar veterinärvård, och vilka sjukdomar som Berner Sennenhund dör av i jämförelse med 100 andra raser.

En ny sammanställning av Agrias Breed profiles med uppdatering av rasstatistik har genomförts för åren 2016–2021. Sammanfattningsvis för Berner Sennenhund är att medianåldern för risken att avlida är 5,5 år med en viss övervikt på hanhundar har påvisats. Det vill säga att 50% av djuren avled före 5,5 års ålder och 50% efter. Detta är en minskning i negativ riktning sedan förra mätperioden 2011–2016 då den var 6,1. Risken att avlida i förtid är 2,68 gånger högre än för alla raser.

Bland orsakerna till dödlighet ligger tumörsjukdomar, skelettsjukdomar och sjukdomar i övre urinvägar (njursjukdomar) högst. Statistik över orsaker till veterinärbesök där försäkringsersättning utgått visar att sjukdomar från övre urinvägar, rörelseapparaten och reproduktionsorgan är vanligare hos Berner Sennenhund jämfört med andra raser. I Agrias statistik kan man också se att Berner Sennenhund har lägre risk än andra raser att drabbas av hjärtproblem och endokrina (hormonella) sjukdomar.

Nedan listade generella sjukdomar är de vanligaste orsakerna till veterinärbesök hos Berner Sennenhund:

1. Skelett och rörelseapparat
2. Magtarm
3. Tumörer
4. Hud

Rasen har även stora problem med fruktsamhet, vilket innebär låg dräktighetsprocent, dystoki (förlossningsproblem) och pyometra (livmodersinflammation). Man ser också små kullar i jämförelse med andra större raser. I genomsnitt har dock inte kullstorleken minskat sedan 1990.

Navelbråck är en vanlig åkomma hos Berner Sennenhund men det är sällan navelbråck orsakar besvär hos den vuxna hunden. Enligt SKK:s grundregler anses det inte försvarbart att använda hund med medfött navelbråck i avel då det är en genetisk defekt. Eftersom bråcken oftast är förhållandevis små och som regel inte orsakar några problem skall det prioriteras mot andra avelsmål inom rasen. Hundar med stora/grava navelbråck/bråckport skall dock aldrig användas i avel.

Från och med hösten 2010 finns ett öppet register för medlemmar i SShK. Registret har namnet Hälsoregistret och här kan all information om hälsa, sjukdomar samt testresultat föras in. Det rekommenderas att uppfödare, hanhundsägare och övriga ägare av Berner Sennenhundar, även de som inte är medlemmar, förmedlar dödsorsaker och sjukdomar för individuella hundar. Statistik från Hälsoregistret lämnas vidare, efter godkännande från uppgiftslämnarna, till BernerGarde. BernerGarde är en stor databas för Berner Sennen i USA innehållande internationella uppgifter gällande rasen.

Reproduktionsproblem

Dräktighetsprocent under perioden 2014–2023 ligger i medel på 59 % utifrån inrapporterade kullar till SShK, vilket är en fortsatt minskning sen föregående RAS.

Detta ligger signifikant lägre jämfört med andra storvuxna raser. Vi ser även att antalet kejsarsnitt ökar, grundat på inrapporterade uppgifter från uppfödare. Under perioden 2016–2018 var andelen snitt 28%, under perioden 2019–2023 hade andelen snitt ökat till 44%.

Klubben har sedan 2019 samarbetat med SLU och flera kartläggningar och studier har genomförts via SLU för att utreda fruktsamhetsproblem inom rasen. Resultat har presenterats på Avelskonferens 2022, såsom att äldre hanar har sämre spermakvalitet och har 50% lägre dräktighetsresultat efter 7 års ålder, onormala eller ojämna testiklar tyder på att hanhunden kan ha nedsatt spermakvalitet. Tikar yngre än 5 år är lättare att få dräktiga och får större kullar.

Råd till raskklubben från SLU

-Väg in fruktsamhet vid val av avelsdjur.

-Vänta inte för länge med att använda avelsdjuret..

-Vid användning av äldre hanhund bör spermakvaliteten undersökas innan.

-Planera parning med progesteronprov. Ta prov så att ägglossning kan fastställas på tiken.

Materialet finns att läsa i sin helhet på klubbens hemsida. Samarbetet fortsätter och flera studier är i gång.

Tumörsjukdomar

Tumörer är ett allvarligt sjukdomsproblem i rasen och medverkar till att levnadsåldern är låg i förhållande till andra raser enligt Agrias Breed profile 2016–2021.

I flera europeiska länder dör ca 60% av hundarna på grund av tumörer. Ca 25% av tumörerna är histiocytiskt sarkom som är den vanligaste tumören. Den forskning som utförs av Catherine Andrés grupp i Rennes tyder på att en bekämpning av histiocytiskt sarkom också minskar förekomsten av andra tumörer.

Den allvarligaste tumörformen är Histiocytiskt sarkom (HS) som förekommer i två former, en lokal och en som sprider sig till flera organ och ger en multisystemisk sjukdom.

Sedan hösten 2014 är ett genetiskt risktest tillgängligt för Berner Sennenhund som påvisar minskad eller förhöjd risk att drabbas av histiocytiskt sarkom i förhållande till normalpopulationen.

Sedan 2018 finns även avelsverktyget HSIMS (Antagene) tillgängligt för alla hundägare som testat sin hund. 2021 tog klubben hjälp av SKK för att arbeta fram nya avelsrekommendationer kring testet och användningen av HSIMS. (se bilaga)

Dr. Benoit Hedan (forskare Antagene) föreläste senast om HS på en hälsokonferens 2022 anordnad av den Schweiziska klubben. Han underströk där att avelsverktyget HSIMS är ett av avelsverktygen tillsammans med andra urval.

Testet används som en hjälp för att välja avelskombinationer utifrån aktuell kunskap. Testet utvärderas och utvecklas kontinuerligt.

Används tillsammans med andra viktiga kriterier att ta hänsyn till vid parning såsom livslängd, hälsa, inavel och funktion

Använd HSIMS i avelsplaneringen. Viktigt att behålla den genetiska variationen i avelslinjerna.

Använd även hundar med resultat C och undvik överanvändning av hundar med resultat A.

Behåll variationen och gör långsiktig avelsplanering.

Idag finns inget krav men en tydlig rekommendation att testa avelsdjur innan parning.

Siffror från 2019–2023 visar att det skett en ökning av antalet kombinationer där båda avelsdjuren är SH testade från 17% till 56% vilket är en positiv trend.

HD/ED

För HD har Berner Sennenhund ett centralt hälsoprogram nivå 2 hos SKK. Detta innebär att alla avelsdjur ska ha ett känt HD-resultat innan de går i avel för att avkomman ska registreras hos SKK.

För både HD och ED har en signifikant minskning av frekvensen skett sedan 1980. För HD så steg frekvensen signifikant från 1999, då nya avläsningssystemet togs i bruk, men började sjunka från och med 2000. Andelen fria hundar (A+B) ligger runt 80% 2016–2022, de senaste 4 åren har de legat över 80% vilket är mycket positivt men fortfarande finns utrymme för förbättringar att minska andelen belastade hundar..

Frekvensen av ED i rasen har från 1980 drastiskt sänkts till 14,8% för 2005. Åren därefter låg frekvensen ganska konstant för att under 2009 – 2011 ligga runt 20% och mellan 2016–2021 är frekvensen 17,5%

Födelseår:	2016	2022	Typ:	HD enligt FCI sedan år 2000	antal/trend	Visa	
Diagnos	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
HD grad A	175 (54,5 %)	147 (51,2 %)	138 (54,8 %)	150 (61,7 %)	153 (49,0 %)	145 (57,8 %)	138 (56,3 %)
HD grad B	82 (25,5 %)	66 (23,0 %)	51 (20,2 %)	47 (19,3 %)	100 (32,1 %)	64 (25,5 %)	62 (25,3 %)
HD grad C	44 (13,7 %)	46 (16,0 %)	34 (13,5 %)	24 (9,9 %)	40 (12,8 %)	22 (8,8 %)	28 (11,4 %)
HD grad D	20 (6,2 %)	24 (8,4 %)	21 (8,3 %)	16 (6,6 %)	17 (5,4 %)	17 (6,8 %)	12 (4,9 %)
HD grad E		4 (1,4 %)	8 (3,2 %)	6 (2,5 %)	2 (0,6 %)	3 (1,2 %)	5 (2,0 %)
Totalt antal undersökta	321	287	252	243	312	251	245
Snittålder för undersökning (månader)	15	15	14	15	14	14	14
Antal födda	430	416	360	353	374	321	319

Under 2012 infördes avelsvärden för HD och ED, så kallade HD-index och ED-index för Berner Sennen samt några andra pilotraser. Skattning av avelsvärden innebär att man inte bara utnyttjar den information som finns om enskilda hundars egen höftleds- respektive armbågsledsstatus vid val av avelshund, utan även tar hänsyn till släktingars status. På så sätt får man bättre kunskap om den tilltänkta avelshundens gener och sannolikheten för att den ska nedärva, eller inte nedärva HD eller ED. Detta kan bidra till att minska förekomsten av dessa ledproblem hos våra hundar mer effektivt än vad som tidigare varit möjligt.

Index uttrycker det skattade avelsvärdet i förhållande till genomsnittet i rasen (referenspopulationen). Index 100 motsvarar genomsnittet i referenspopulationen. Index >100 förväntas lämna avkommor med bättre HD/ED status än genomsnittet och index <100 förväntas lämna avkommor med sämre HD/ED status än genomsnittet.

Rasmedelvärdet för Index ligger idag för HD A 107, B 97 och C 91. Index för ED ua är 103.

Andelen röntgade hundar är mellan åren 2016–2021 är ca 73%. Det innebär att 27% inte röntgas vilket ger ca 100 individer per år som inte kan räknas med i avelsbasen.

Njursjukdomar

Två allvarliga njursjukdomar som leder till njursvikt och att hundarna dör eller avlivas finns påvisade hos rasen.

Renal Dysplasi (RD)

Sjukdomen orsakas av en onormal utveckling av njurvävnaden och de flesta individer som drabbas är mellan 4 månader och 2–3 år när de insjuknar och avlider.

Renal dysplasi är en allvarlig och dödlig sjukdom hos främst unga hundar. Sjukdomen påvisades första gången 1991 hos Berner Sennenhund och en central registrering av sjukdomen hos SKK pågår sedan 1998. Från 1991 till och med 2011 har 27 fall påvisats (9 hanar och 18 tikar). Sedan 2012 har endast en tik registrerats.

Ett forskningsprojekt för RD pågår på SLU (Sveriges Lantbruksuniversitet) framför allt inriktat på Boxer men även Berner Sennenhund ingår i projektet. Målet för projektet är att hitta den genetiska bakgrunden till sjukdomen och i förlängningen utveckling av ett specifikt gentest som kan påvisa anlagsbärare så de kan undvikas i avel.

FN Familjär Nefropati

En annan dödlig njursjukdom, Familjär Nefropati, beskrevs hos Berner Sennenhund 1994. Även den har en misstänkt genetisk bakgrund. Hundar som drabbas är oftare äldre än vid RD. Hundarna är oftast unga vuxna och sjukdomen utvecklas långsammare.

Sjukdomen registreras hos SShK på påvisade fall med membranoproliferativ glomerulonefrit som är den diagnos som laboratorier använder. Under perioden 1990–2016 har 35 fall registrerats.

Nyare siffror- Inrapporterat till hälsoregistret från 2009–2022, har 2 fall med diagnosen rapporterats. Totalt har 36 fall av njursvikt rapporterats och möjligen kan det finnas fall av FN bland dessa hundar.

Långsiktiga mål

- Öka levnadsåldern i populationen.
- Minska förekomsten av tumörsjukdomar.
- Minska reproduktionsproblem.
- Förbättra ledhälsan ytterligare.

Kortsiktiga mål

- Öka antalet avelsdjur som är SH testade utan att införa krav i avelsreglerna.
- Få fler ägare att rapportera till Hälsoregistret, helst med tillhörande PAD svar (diagnos efter vävnadsprov) för tumör och njursjukdomar.
- Att ännu högre andel uppfödare rapporterar in till kullstatistiken för att få större och säkrare underlag för fortsatt forskning.
- Öka andelen röntgade hundar.

Handlingsplaner

För att uppnå målen bör du som uppfödare och hanhundsägare:

- Använda alla tillgängliga avelsverktyg. All information och tillgängliga avelsverktyg vägs mot varandra för att hitta den bästa avelskombinationen där hälsa och mentalitet står i fokus.
- Rapportera in data avseende kullstatistik för utvärdering och kommande forskning.
- SH-testa avelsdjuren samt använd HSIMS i avelsplaneringen då det är ett av de viktigaste verktygen som utvecklats för rasen med tanke på det stora sjukdomsproblem som ärftliga tumörer utgör.
- Rapportera in sjukdomar/defekter/dödsorsak till klubbens Hälsoregister. För att säkerställa diagnos (främst tumör- och njursjukdomar) är det viktigt med vävnadsprov/PAD-svar.
- Bidra med uppgifter och delta om möjligt i forskningsprojekt kring fruktsamhet i samarbete med SLU.
- Väg in forskarnas råd angående fertilitetsproblem i avelsplaneringen.
- Undvik överanvändning av enskild hane. Utnyttja fler hanar från avelsbasen.
- Bidra till ökad andel röntgen genom information och uppmuntran till valpköpare..
- De områden som bör prioriteras är reproduktions- och fertilitetsproblem samt tumörsjukdomar, framförallt histiocytärt sarkom. Dessa områden är starkt kopplade till inavel och genetisk variation.

Exteriör

Nuläge

Exteriöra avvikelser för uppfödare och rasklubb att diskutera och vara uppmärksamma på enligt summeringen från den internationella Domarkonferensen för Berner Sennenhund i Helsingfors år 2015. Där deltog 43 domare från 13 olika länder. Målet var att diskutera nuvarande problem i rasen, komma överens om principer för exteriörbedömning då man sett att variationen i bedömning av samma hund kan variera kraftigt, samt att alla hundar på en utställning bedömts med excellent.

Man identifierade de fem viktigaste "problemområdena" inom exteriören för Berner Sennen: proportioner, huvud och mun, front, svans och päls. Gällande proportioner ansåg man att många hundar hade inkorrekta proportioner. Man ser också oregelbundna bett och avsaknad av tänder. Problem som ses är otillräckliga förbröst och vinklar i fronterna vilket beror på för korta överarmar och raka skuldror. Man ser även korta halsar och dåliga frambensrörelser.

En ny internationell konferens, den 4:e i ordningen, hölls 2023 i Divonne les Bains anordnad av den schweiziska rasklubben och där deltog 48 domare från 20 länder. Det var till största delen samma problemområden som påpekades nu som 2015. Problem med dåliga fronter (förbröst, vinklar och proportioner), men även att det ses fler skygga hundar numera. En del av dessa avvikelser från rasstandarden som påpekats kan påverka hundens funktion och hälsa negativt som exempelvis belastning på leder.

Det finns inte i rasstandarden eller rasbeskrivningen något i exteriören som kan orsaka djurskyddsmässiga problem hos den enskilda hunden.

Långsiktiga och kortsiktiga mål

- Att bibehålla exteriören enligt rasstandarden.
- Uppmärksamma exteriöra avvikelser som kan påverka funktionen

Handlingsplaner

- Gå igenom domarnas reflektioner i Sennenbladet från våra rasspecialer de senaste 5 åren.

Källförteckning

Tidigare RAS dokument, 2018-03-15 samt revidering 2022.09.09

Avels- och Uppfödareiska Regler, senast reviderade 2022.05.25.

Fruktsamhet och reproduktionsproblem hos Berner Sennen av Eva Axné, leg vet. professor, Dipl. ECAR, specialist i reproduktion hund och katt Institutionen för kliniska vetenskaper Avdelningen för reproduktion.

Statistik om parning, valpning och kullstorlekar inskickat till SShK av uppfödare sammanställt en gång per år.

SKK avelsdata.

Registreringssiffror från de nordiska länderna och andra europeiska länder.

Antagenene laboratorie i Rennes Frankrike information om SH-test.

Agrias Breed Statistic 2016-2021, Bernese Mountain Dog

SKK webinar

SShK hemsida, <https://sshk.se>

Dokument om SH test från avelskommittén

Referat från domarkonferens i Helsingfors 2015

Sammanställning från domarkonferens i Geneve augusti 2023

Sammanställning/statistik på SH-testade avelsdjur innan parning

Bilagor

Bilaga 1:

Uttalande och avelsrekommendationer från SKK:s avelskommitté avseende histiocytärt sarkom hos Berner Sennenhund.